

Persbericht – EASAC-verklaring betreffende homeopathie

20 september 2017

Homeopathie: schaadt het of baat het? Europese wetenschappers pleiten voor een evidence-based aanpak

In een nieuwe evaluatie van de EASAC wordt bevestigd dat er geen gedegen, reproduceerbaar bewijs is dat homeopathische producten werken.

In heel Europa zijn er veel mensen die homeopathische producten gebruiken, waarvan wordt beweerd dat zij tegen de meest uiteenlopende ziektebeelden zouden helpen. Hoewel deze producten in sommige landen zeer populair zijn, trekken wetenschappers in twijfel of deze producten werkelijk baat bieden of juist schadelijk zijn. In een verklaring zegt een werkgroep van de EASAC (European Academies Science Advisory Council) bestaande uit gerenommeerde wetenschappers uit heel Europa, dat er geen gedegen, reproduceerbaar bewijs is dat homeopathische producten werkzaam zijn tegen welke bekende ziekte ook. Wel is soms sprake van een placebo-effect. Bovendien kan homeopathie wel degelijk schadelijk zijn omdat een patiënt geen of te laat reguliere, evidence-based medische hulp zoekt, maar ook omdat het vertrouwen van de patiënt en de samenleving in wetenschappelijk bewijs afneemt. Een en ander heeft significante gevolgen voor het overheidsbeleid, de volksgezondheid en de regulering van homeopathie in de Europese Unie.

Uit de analyse van de op de juiste wijze gecontroleerde, verifieerbare bewijsbasis kan elke beweerde werkzaamheid van homeopathische producten bij klinisch gebruik worden verklaard op basis van het placebo-effect, of worden toegeschreven aan een slechte onderzoeksopzet, random variatie, regressie naar het gemiddelde of een publicatiebias. Het placebo-effect kan van waarde zijn voor de patiënt, maar er zijn geen nu bekende ziektes waarvoor gedegen, reproduceerbaar bewijs bestaat dat homeopathie werkt. Het wetenschappelijke bewijs dat voor homeopathie wordt aangevoerd is ongeloofwaardig en strookt niet met de algemeen aanvaarde concepten uit de schei- en natuurkunde.

Wij erkennen dat het zeer belangrijk is dat de consument een vrije keuze heeft. Maar de keuze van de patiënt moet gebaseerd zijn op juiste informatie en dit levert een probleem op als het gaat om het vaststellen van een gestandaardiseerd, op kennis gebaseerd regelgevingskader en goede reclamepraktijken die in gelijke mate toepasbaar zijn op alle geneesmiddelen, ongeacht hoe ze gemaakt worden en hoe zij werken.

De promotie en het gebruik van homeopathische producten kan aanzienlijke gevaren met zich meebrengen, zoals hierboven al genoemd. Daarnaast is er bij homeopathie ook een probleem als het gaat om het principe van 'informed consent' van patiënten indien artsen en andere (para)medici middelen adviseren waarvan zij weten dat deze biologisch niet werkzaam zijn. Ook zijn er mogelijke veiligheidsrisico's bij homeopathische bereidingen, aangezien er weinig toezicht is op de productiemethoden van deze middelen.

EASAC adviseert het volgende:

- Er moeten consistente wettelijke voorschriften zijn voor claims met betrekking tot de werkzaamheid, veiligheid en kwaliteit van alle geneesmiddelen, op basis van verifieerbaar en

objectief bewijs, passend bij de betreffende claims. De noodzaak van robuuste data geldt zowel voor humane als diergeneesmiddelen.

- Budgetten in de gezondheidszorg staan steeds meer onder druk. Evidence-based gezondheidszorgsystemen zouden geen vergoeding moeten geven voor homeopathische middelen en diensten tenzij uit uitgebreid onderzoek is gebleken dat zij werkzaam en veilig zijn
- De samenstelling van homeopathische middelen moet op dezelfde wijze op het etiket worden vermeld als bij vrij verkrijgbare middelen (OTC - over the counter). Dat betekent dat de huidige etikettering van homeopathische middelen (die anders is dan bij andere middelen) moet worden vervangen door een eenvoudige beschrijving van de ingrediënten en de hoeveelheden die het middel ervan bevat.
- Reclame en marketing van homeopathische middelen en diensten moeten zodanig worden gereguleerd dat deze correct en duidelijk zijn: reclameclaims ten aanzien van de werkzaamheid en veiligheid moeten niet worden toegestaan als er geen aantoonbaar en reproduceerbaar bewijs is.

Onze aanbevelingen ten aanzien van onderzoek, regulering, etikettering en marketing hebben aanzienlijke gevolgen voor de Europese Commissie, met name voor het Directoraat-Generaal Gezondheid en Voedselveiligheid (waar zowel humane als diergeneeskunde onder valt), het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) en het Directoraat-Generaal Justitie en Consumentenzaken. Ook in de lidstaten zijn de gevolgen voor de gezondheidszorg zelf en de toezichthoudende instanties op het gebied van de gezondheidszorg aanzienlijk. Daarnaast liggen er nog de nodige uitdagingen op het gebied van patiëntenvoorlichting, communicatie met de patiënt en betrokkenheid van het publiek.

Noot voor de redactie:

Homeopathie is een concept dat in 1796 werd ontwikkeld door Samuel Hahnemann, waarbij er middelen worden gemaakt en gebruikt op basis van zeer sterk verdunde producten om ziekten te behandelen. Zijn doctrine berustte op het principe *similia similibus curentur* (het gelijke wordt door het gelijkende genezen), waarbij een stof die een verschijnsel veroorzaakt wordt gebruikt om datzelfde verschijnsel bij een ziekte te genezen. Een tweede basisprincipe is de 'wet van de minieme doses', waarbij een stof een aantal keer achter elkaar wordt verdund en sterk geschud (succussie), waardoor de kracht van het middel zou worden vergroot. Sommige homeopaten beweren dat homeopathie werkt doordat het lichaam wordt gestimuleerd om zichzelf te genezen.

Veel wetenschappers en artsen staan zeer kritisch tegenover de gezondheidsclaims met betrekking tot homeopathische middelen en diensten en vinden de verklaringen die worden gegeven voor de werkzaamheid ervan wetenschappelijk niet houdbaar.

De EASAC (European Academies Science Advisory Council) publiceert deze verklaring om daarmee aan te geven dat zij deze brede en grondig gefundeerde kritiek onderschrijft en ondersteunt. Daarmee wil zij (i) Europese beleidsmakers aanmoedigen en ondersteunen om te kiezen voor een duidelijker evidence-based aanpak om de claims ten aanzien van homeopathie te toetsen, en (ii) alle betrokkenen stimuleren om het algemene publiek breder bij deze omstreden problematiek te betrekken en ervoor te zorgen dat consumenten betere informatie krijgen.

De EASAC heeft bij het opstellen van deze verklaring gebruik gemaakt van onderzoek dat op dit gebied door een aantal EASAC-leden is verricht, met name de Royal Swedish Academy of Sciences. De verklaring is opgesteld met behulp van een werkgroep van deskundigen (bijlage 1 bij de verklaring), waarvan de leden werden benoemd door de academies die lid zijn van de EASAC.

De EASAC is een samenwerkingsverband van de nationale academies van wetenschappen van de EU-lidstaten, Noorwegen en Zwitserland, met als doel gezamenlijk Europese beleidsmakers te adviseren. De EASAC biedt de Europese wetenschap derhalve een gezamenlijke spreekbuis. Binnen de EASAC werken de academies samen om onafhankelijk, deskundig en evidence-based advies over de wetenschappelijke aspecten van Europees beleid te verstrekken aan beleidsmakers en -beïnvloeders bij de Europese instellingen.

Voor meer informatie:

Dr. Robin Fears

E-mail: robin.fears@easac.eu

Tel.: +44 (7867) 300 170